

Карпенко Ю. В.,

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій,
Одеський національний економічний університет*

Пєнова А. І.,

*аспірант,
Одеський національний економічний університет*

ТИПОЛОГІЗАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

В сучасних умовах для успішного функціонування підприємства на будь-якому етапі розвитку важливим завданням є налагодження процесу безперервного виробництва продукції або надання послуг. Розробка раціонального підходу щодо формування цього процесу забезпечується у ході операційного менеджменту, за допомогою якого перед сучасними організаціями відкривається можливість досягти конкурентних переваг на ринку та підвищити ефективність управлінської діяльності загалом.

На сьогоднішній день у системі наукових поглядів не існує єдиного підходу до трактування сутності поняття операційного менеджменту. Так, в економічній теорії одночасно розповсюджена думка щодо ототожнення сутності операційного та виробничого менеджменту, представлена в роботах Плоткіна Я. Д. [1], а також твердження щодо нетотожності понять «операційний менеджмент» та «виробничий менеджмент», що знайшло відображення в роботах низки науковців, зокрема Козловського В. А., Маркіної Т. В., Макарова В. М. [2].

За результатами критичного аналізу робіт нами встановлено наявність трьох наукових підходів до встановлення сутності досліджуваного поняття.

Представники першого наукового підходу виходять з того, що сутність операційного менеджменту полягає в управлінні виробничими системами. Так,

таке визначення сутності операційного менеджменту відбиток у роботах науковців: Чейза Р. Б., Еквілайна Н. Дж., Якобса Р. Ф. [3]. Завданням керівництва компанії при цьому виступає забезпечення виробництва всіма необхідними ресурсами та засобами, а також ефективна організація технологічного процесу.

В рамках другого наукового підходу операційний менеджмент тлумачиться з позицій розподілу ресурсів. Представниками другого наукового підходу є вчені Плоткін Я. Д. та Пащенко І. М. [1], які характеризують операційний менеджмент як діяльність з розподілу ресурсів у просторі та часі, що в результаті призведе до досягнення певних результатів.

В рамках третього наукового підходу у трактуванні операційного менеджменту зроблено наголос на управлінні операціями. Представниками даної наукової точки зору є вчені Козловский В. А., Маркіна Т. В., Макаров В. М. [2]. У наукових дослідженнях вчені одночасно оперують дефініціями «операційний менеджмент» і «виробничий менеджмент».

Слід зазначити, що термін «виробництво» застосовується у виробничій сфері та розуміється як процес переробки сировини та випуску товарів. Дефініція «операції» є основою діяльності не тільки виробничих підприємств, але й організацій, які надають послуги. Тобто термін «операції» є поняттям, більш широким за змістом. Враховуючи вищезазначене, ми схильні до думки, що поняття операційного та виробничого менеджменту не є взаємозамінними.

Аналіз наукових поглядів щодо визначення поняття операційного менеджменту дозволяє нам не погодитись з представниками другого наукового підходу, які зводять операційний менеджмент лише до розподілу ресурсів у просторі й часі. Опираючись на основи менеджменту, а саме наукові розробки таких відомих науковців як Мескон М., Альберт Ф. та Хедоурі Ф., варто підкреслити, що у теорії менеджменту розподіл ресурсів здійснюється у межах одної з ключових функцій менеджменту, а саме — планування [4]. Операційні рішення, пов'язані з управлінням, також включають рішення щодо типу та

розміщення виробничих потужностей, способу випуску продукції, черговості виконання операцій тощо. Отже, поняття операційного менеджменту є значно ширшим за розподіл ресурсів.

Не приховуючи значущості наукових підходів, представники яких наголошують на управлінні виробничими системами, а також на управлінні операціями, для розуміння сутності операційного менеджменту вважаємо за потрібне виявити взаємозв'язок його ключових понять, таких як: «операція», «операційна стратегія», «операційна система», «операційна функція», що надасть можливість більш детально дослідити його зміст.

Дослідження наукових здобутків вчених дозволяє стверджувати, що операція є самостійним видом роботи, спрямованим на виконання конкретного завдання у процесі виробництва продукції або надання послуг, тобто операція є базовим елементом процесу, що розглядається. Основу діяльності підприємства складають операції, які носять регулярний характер. Важливим є те, що операції є конкретною, спеціально виділеною частиною процесів діяльності та «будівельними цеглинами» структури будь-якої організації, спрямованими на здійснення операційної функції [5].

Отже, операційна функція включає в себе певний набір взаємопов'язаних дій, результатом яких є виготовлення товарів або надання послуг, які постачаються компанією у зовнішнє середовище [4].

Варто зазначити, що операційна стратегія припускає формування вимог до операцій, забезпечення їх виконання та є набором рішень, що спрямовані на розвиток операційної системи. В свою чергу під операційною системою розуміють повну систему виробничої діяльності організації, яка складається з переробної підсистеми, підсистеми забезпечення, підсистеми планування і контролю [4].

На підставі проведеного вище дослідження вважаємо за доцільне підкреслити, що операція є цілісною первинною ланкою операційної системи, а операційну функцію слід розглядати як сукупність операцій, в результаті чого

виготовляється продукція або надаються послуги, які постачаються підприємством у зовнішнє середовище відповідно до операційної стратегії компанії.

Встановлення взаємозв'язку ключових понять операційного менеджменту дозволяє погодитись з представниками третього наукового підходу та стверджувати, що операційний менеджмент – це діяльність з управління операціями, які є основою будь-якої операційної системи, що припускає забезпечення останньої потрібними ресурсами та перетворення їх на товари або послуги для досягнення загальних цілей організації.

Перелік джерел посилання

1. Плоткін Я. Д., Пашенко І. М. Виробничий менеджмент. Львів: Львівська політехніка, 1999. 258 с.
2. Козловский В. А., Маркина Т. В., Макаров В. М. Производственный и операционный менеджмент. Учебник. СПб: «Специальная Литература», 1998. 366 с.
3. Чейз Р. Б., Эквилайн Н. Дж., Якобс Р. Ф. Производственный и операционный менеджмент. Учебник. Изд. 8-е. М.: Вильямс, 2003. 704 с.
4. Мескон М., Альберт Ф., Хедоури Ф. Основы менеджмента. М: Дело, 1997. 492 с.
5. Герасимов К. Б., Герасимов Б. Н. Управление операциями: содержание, подпроцессы, эффективность. Монография. Пенза: МАКУ: ПДЗ, 2009. 168 с.